

Det kongelige Kulturdepartement
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Brit Holtebekk

Vår dato
14.03.2019

Vår referanse (oppgis ved svar)
2019/4768-3/44993/2019 EMNE C00

Telefon

Deres dato

Deres referanse

Scenekunststrategi - innspill til Kulturdepartementet

Vi viser til tidligere kontakt, senest mail av 4. mars, og takker for muligheten til å komme med innspill til scenekunststrategi, med frist 17. april.

Gitt fristen er det ikke mulig for Akershus fylkeskommune å legge frem innspillet til politisk behandling. Innspillet kommer derfor fra administrativt nivå. Akershus fylkeskommune går som kjent inn i Viken fylkeskommune fra 1. januar 2020, men Akershus fylkeskommunes strategier og fagplaner på feltet vil være gjeldende for regionen inntil nytt politisk grunnlag foreligger, jf. vedtak i fellesnemda for Viken fylkeskommune 8. oktober 2018 (PS 113/18).

Akershus fylkeskommune understreker behovet for god dialog mellom forvaltningsnivåene, slik det er understreket i Meld. St. 8 (2018-2019) *Kulturens kraft*. Kulturmeldingen viser til at fylkeskommunene står fritt til å utvikle egne virkemidler. Det er imidlertid vanskelig å utvikle gode og treffende virkemidler på regionalt nivå uavhengig av nasjonale strategier som denne. Vi oppfatter det derfor som viktig at fylkeskommunenes rolle tas med i vurderingen både når virkemidlene for scenekunstfeltet blir skissert, og strategier for fremtiden utviklet.

I dette innspillet har vi lagt vekt på Akershus fylkeskommunes rolle i dag, og særlig hvordan vi arbeider strategisk med scenekunstfeltet. På denne måten vil vi å bidra til å vise noe av det mulige handlingsrommet fremover og muligheten for samspill til det beste for utviklingen av scenekunstfeltet i Norge.

Fylkeskommunens rolle og kulturpolitiske hovedsatsinger i Akershus fylkeskommune i perioden 2016-2023

Fylkeskommunen skal være en regional utviklingsaktør, og skal både sette i verk egen og nasjonal politikk. Det vil si at fylkeskommunen kan påvirke utviklingen i eget fylke gjennom egne virkemidler og tiltak, og gjennom mobilisering og samordning av aktører med ressurser i fylket. Fylkeskommunen har en mobiliserende, koordinerende og strategisk rolle også på scenekunstfeltet.

Akershus fylkeskommunes hovedsatsinger for kultur er skissert i Kulturplan for Akershus 2016-2023. Alle tilskuddsmottakere forventes å bidra inn i satsingsområdene, som er:

Postadresse	Besøksadresse	Telefon (+47)	Org. nr - juridisk NO 958381492 MVA
E-post	Fakturaadresse Pb 1160 Sentrum, 0107 Oslo	Telefaks (+47)	Org. nr - bedrift NO

- inkluderende kulturliv
- barn og unge
- talentutvikling
- kulturnæring

Akershus fylkeskommune har en helhetlig tilnærming til kulturfeltet og legger vekt på samspillet mellom profesjonelle, frivillige og amatører. Kulturplanen bygger på ytringskultur som kulturbegrep. Det innebærer at kultur betraktes som et eget praksisfelt i samfunnet, hvor både den profesjonelle kunsten, amatørkulturen, kulturarbeiderne, de frivillige og publikum inngår. For å utløse potensialet på kunst- og kulturfeltet må det i større grad stimuleres til nettverk og samarbeid på tvers av tradisjonelle sektorskiller og roller som profesjonell, amatør og frivillig.

Over de siste ti til femten årene har det vært en sterk vekst i scenekunstheltet i Akershus. Samtidig har scenekunst vært høyt politisk prioritert, noe som blant annet har bidratt til etablering av flere scenekunstinstitusjoner. Fylkeskommunens satsing på scenekunstheltet omfatter også Akershus amatørteaterråd. Fylkeskommunen har tatt en aktiv rolle i talentutvikling innen samtidsdans og teater for å rekruttere unge mennesker inn i det profesjonelle kulturlivet.

Fylkeskommunens ansvar for utdanning på videregående skole-nivå er også vesentlig for fylkeskommunens totale virkemidler på scenekunstheltet. I Akershus tilbys det videregående utdanning i dans og drama på fire videregående skoler, samt ved Follo og Romerike folkehøgskoler, og studieforbundene bidrar med betydelig aktivitet gjennom å organisere teater og revy som opplæringsvirksomhet. Videregående skoler er viktige for fylkeskommunens talentsatsingsprogrammer på scenekunstheltet, og de er også en del av fylkeskommunens arbeid med gode lokaler for produksjon og formidling av scenekunst.

Fylkeskommunen har en viktig rolle som medeier/stifter og finansør for flere scenekunstinstitusjoner. Akershus teater, Regionalt kompetansesenter for dans, Nagelhus Schia Productions, Tabanka Dance Ensemble og OscarsborgOperaen får fast, årlig driftsstøtte fra fylkeskommunen. Det frie feltet blir særlig støttet gjennom Den kulturelle skolesekken, men også gjennom tilskuddsordninger og tilrettelegging av arenaer. Fylkeskommunens oppfølging av og dialog med aktørene er faglig, strategisk og utviklingsrettet. Tilskuddsmottakere skal blant annet bidra til å oppfylle målene i Kulturplanen.

Spørsmål fra Kulturdepartementet

Kulturdepartementet har formulert seks spørsmål det bes om særlig svar på. Av åpenbare grunner har Akershus fylkeskommune ikke besvart spørsmålet om hvordan vi ønsker at scenekunstheltet skal se ut om 5-10 år. I innspillet vårt har vi særlig lagt vekt på å få frem fylkeskommunens rolle i utviklingen av scenekunstheltet. Vi viser til innspillene fra aktørene i Akershus for et mer utfyllende bilde av aktivitet på scenekunstheltet i Akershus.

Kulturdepartementet ønsker å se nærmere på dynamikken mellom de faste institusjonene og det frie feltet, samspillet mellom stabil infrastruktur og fleksibilitet for utvikling av nye kunstnerskap, nye grupperinger og nye produksjoner og god utnyttelse av ressurser.

Fylkeskommunen peker særlig på betydningen av den infrastrukturen kulturinstitusjonene i fylket utgjør som arena for samproduksjon og visning, og som kommer aktører på det frie feltet til gode. Dette gjelder både institusjoner som er faste tilskuddsmottakere på Akershus fylkeskommunes budsjett, og en rekke andre kulturarenaer, særlig kulturhusene. Flere frie grupper har tilknytning til Akershus. Mange av disse søker seg til Akershus teater, som er et prosjektorganisert teater uten fast

ansatte kunstnere. Andre frie grupper i Akershus retter seg mot både lokalt, regionalt og nasjonalt publikum og organiserer seg selv.

Hva bidrar til å fremme produksjon og formidling i scenekunstheltet? Gi eksempler

Akershus fylkeskommune bevilger i 2019 ca. 20 mill. kr til direkte formål på scenekunstheltet. Dette omfatter driftsstøtte og støtte til talentutviklingsprogrammer innen dans og tekstutvikling for teater. I tillegg kan scenekunstaktører søke og få støtte til spesifikke formål gjennom særskilte støtteordninger. Gjennom Den kulturelle skolesekken brukes det i tillegg ca. 6 mill. kroner til scenekunstproduksjoner i 2019.

Akershus fylkeskommune vil særlig peke på betydningen av tilgjengelighet til gode lokaler for å fremme produksjon og formidling, ikke minst for aktørene i det frie feltet. Akershus fylkeskommune prioriterer utvikling av gode arenaer som er tilrettelagt for dette formålet. Dette gjelder både bygging, vedlikehold og bruk av fylkeskommunale bygg og i dialog med kommunene, kulturhusene og andre relevante aktører.

Tilskuddsordningen for kulturarenaer, som er en del av spillemiddeloverskuddet til Norsk Tipping, er et svært viktig virkemiddel i den sammenhengen. Midlene går til infrastruktur for det regionale og lokale kulturlivet, både til frivillige, amatører og profesjonelle. Disse midlene er redusert med over 2/3 de siste årene, og det har som konsekvens at vi i mindre grad enn tidligere kan bidra til den brede arenutviklingen i fylket.

Akershus fylkeskommune vil også peke på Den kulturelle skolesekken som en viktig premissleverandør for produksjon og formidling i scenekunstheltet. Produksjoner i Skolesekken blir vist for et stort publikum, og skoler er viktige visningsarenaer. For mange frie grupper er regelmessige oppdrag i Den kulturelle skolesekken et fundament, både kunstnerisk og økonomisk. Mye kunstnerisk nyskapning skjer innen det frie scenekunstheltet for barn og unge. Det å ivareta muligheten for Den kulturelle skolesekken til å programmere nye frie grupper inn denne ordningen er et viktig bidrag til næringsvirksomhet i scenekunstheltet. Den kulturelle skolesekken i Akershus er en produserende enhet, dvs. at det gis kunstneriske og økonomiske bidrag til enkeltproduksjoner. Produksjonene er ofte skapt av unge utøvere som har relativt lite erfaring. På denne måten veiledes de inn i systemet, øker sin kompetanse og styrker muligheten for nye oppdrag.

Indirekte bidrar også tilskuddsordningene for internasjonalt kulturarbeid, publikumsutvikling og festivaler i Akershus fylkeskommune til å fremme produksjon og formidling i scenekunstheltet. Midlene kommer både institusjoner og det frie feltet til gode. I 2018 fikk for eksempel Sånafest og Cirkus Xanti støtte fra festivalordningen, mens Panta Rei Dansekompani fikk støtte fra stimuleringsordningen for internasjonalt arbeid i 2019.

Har du eksempler på vellykkede prosjekter eller tiltak som har fremmet nye typer samarbeid og økt visning av scenekunst?

Nagelhus Schia Productions: Scenekunstheltet melder i dialogen med Akershus fylkeskommune om sterkt behov for forutsigbarhet i tilskuddsordninger. Blant annet med utgangspunkt i dette ble det i 2018 gitt støtte fra Akershus fylkeskommune til etableringen av et fast dansekompani i regionen. Kompaniet skal blant annet bidra til økt og jevnt bidrag av scenekunst til hele befolkningen i nærområdene og resten av landet. I 2019 får Nagelhus Schia Productions et direkte tilskudd fra fylkeskommunen på 6,1 mill. kr. Nagelhus Schia Productions er både viktig som egen institusjon med kunstnerisk produksjon og formidling, som styrking av infrastruktur for dans i regionen, som samarbeidspart for andre aktører på feltet, og for rekruttering av nye utøvere.

Talentutvikling: Vi viser i denne sammenhengen også til arbeidet med talentutvikling. Siden 2016 har Akershus fylkeskommune støttet opp om talentutviklingsmiljøer i regionen. Hensikten har vært å rekruttere unge mennesker inn i kunst- og kulturlivet som utøvere, samtidig som sterke kunstfaglige miljøer sikrer gode utviklingsmuligheter for talentene. Hovedfokus er å støtte og realisere talentenes kunstneriske potensial.

På bakgrunn av innspill fra feltet i arbeidet med Kulturplanen har Akershus fylkeskommune etablert to talentutviklingsprogrammer på scenekunstheltet. Formålet er å etablere et samarbeid mellom amatører og profesjonelle og bidra til bedre rekruttering til og faglig utvikling av de videregående skolene med dans og drama:

- **DanseFOT.** Bevilgning i 2019: 2 550 000 kroner. Tilskuddsmottaker er Bærum kommune ved den kommunale kulturskolen. Tiltaket gjennomføres i samarbeid med Nagelhus Schia Productions.
- **UngTekst.** Bevilgning i 2019: 2 550 000 kroner. UngTekst er Akershus teaters satsning på unge dramatikere. Det er et kunstprosjekt der målet er å inspirere ungdom og unge voksne til å ta i bruk teatret som uttrykksmiddel.

I tillegg til å gi økonomisk støtte legger Akershus fylkeskommune vekt på å skape møteplasser for de aktørene som arbeider med talentutvikling på kulturfeltet, uavhengig av delsektor.

Det er også verdt å merke seg talentutviklingsprosjektet **Aspirant-mentorprogrammet for dans (AMP)**, som i 2019 får en bevilgning på 0,5 mill. kroner fra Akershus fylkeskommune. Tilskuddsmottakere er Bærum kulturhus – Regionalt kompetansesenter for dans og Nagelhus Schia Productions, og programmet gjennomføres som et samarbeid. Målet er å ivareta talenter som nettopp har avsluttet en høyere utdanning innen samtidsdans, men som fortsatt ikke er etablert i feltet, og bidra til å dyktiggjøre danserne til å overleve i bransjen. Programmet, som også får støtte fra Talent Norge, retter seg mot nyutdannede utøvere, som får oppfølging fra mer erfarne, profesjonelle miljøer i en periode.

Akershus fylkeskommune ønsker også å peke på **Tabanka Dance Ensemble**, og spesielt det arbeidet dette kompaniet gjør med rekruttering av nye grupper. Ensemblet arbeider med tiltak rettet mot barn og unge med minoritetsbakgrunn og har unik kunnskap om hvordan denne gruppen relaterer seg til kunst og kultur. På denne måten arbeider ensemblet aktivt med å utvide den norske kunstscenen og trekke nytt publikum til de etablerte scenene, og gjengangere på de etablerte scenene over til nye arenaer. Ikke minst på grunn av arbeidsmetoden er Tabanka viktig for danse- og talentutviklingssatsingen i Akershus fylkeskommune.

Arenaer for produksjon og formidling: Arenaer for produksjon og formidling er avgjørende for utvikling av scenekunstheltet. Som nevnt forvalter Akershus fylkeskommune spillemidler til kulturarenaer, og både offentlige organer, frivillige organisasjoner og andre kan søke midler fra denne ordningen. Både lokaler til øving, produksjon og formidling kan få støtte. Mange av kulturarenaene som får støtte, vil fungere som visningssted for scenekunst. Underhuset i Regionalt kompetansesenter for dans ved Bærum kulturhus er et godt eksempel på et slikt produksjons- og visningslokale. Det er finansiert blant annet gjennom spillemidler tildelt fra Akershus fylkeskommune, og er en viktig arena for de mange frie dansekunstnerne i fylket.

Regionalt kompetansesenter for dans: Bærum kulturhus, regionalt kompetansesenter har ansvar for kunstnerisk utviklingsarbeid, produksjon og formidling av profesjonell dans både lokalt, regionalt og internasjonalt gjennom satsing på visning, co-produksjon og formidling av samtidsdans. Kulturhuset er et godt eksempel på en aktør som kombinerer lokal forankring med

produksjoner av internasjonal standard, og viser gode besøkstall. Den regionale scenekunstaktøren har et særskilt ansvar for å legge til rette for visning av et mangfold av uttrykk og erfaringer, og for å bygge en tett relasjon med innbyggerne. Sentret fasiliteter nasjonale turnésloyfer blant annet gjennom turnenettverket DanseNett Norge. Turnénettverket skal blant annet bidra til at flere produksjoner blir vist flere ganger og herunder styrke kjennskapen til, og øke interessen for samtidsdans. Kompetansesenteret samarbeider med andre regionale aktører som Nagelhus Schia Company og talentsatsningen DanseFOT.

Hvilke strukturelle utfordringer finnes i dag på scenekunstheltet? Gi eksempler

Akershus fylkeskommune viser særlig til dialog mellom forvaltningsnivåene, arenaer, organisering av Den kulturelle skolesekken (både dialogen med Kulturtanken og organisering fremover) og behovet for publikumsutvikling som vesentlige strukturelle utfordringer som klart har virkning på scenekunstheltet per i dag. Det samme vil videre utvikling av fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør være.

Prinsipielt mener fylkeskommunen at det er behov for bedre koordinering og tettere dialog mellom regionalt og statlig nivå for å bidra til en best mulig infrastruktur for scenekunstheltet og hindre at aktørene bruker unødvendig mye tid på ulike søknadsprosesser, rapporteringer og opererer med kryssende krav og forventninger.

Den kulturelle skolesekken er en viktig medspiller for scenekunstheltet gjennom utvikling av prosjekter og for innkjøp av produksjoner. Den videre utviklingen av Den kulturelle skolesekken og samhandlingen med både institusjonsteatrene og det frie feltet vil ha betydning for videre utvikling av scenekunstheltet i Norge. Hvordan Viken fylkeskommune vil organisere DKS, er ikke avklart.

Viken DKS blir den største i Norge, og arbeidsgiver for mange utøvende kunstnere. For å skape gode forutsetninger både for skole og kunstheltet er det viktig å videreutvikle samarbeidet og dialogen mellom fylkeskommunen/DKS og nasjonale aktører som Kulturtanken og Scenekunstbruket, og sørge for god rolleavklaring.

Som tidligere nevnt er det behov for lokaliteter til prøve og visning. Den omtalte nedgangen i spillemidler er derfor en utfordring for videre utvikling av scenekunstheltet på regionalt nivå.

Et annet viktig område fremover er publikumsutvikling. De regionale kunst- og kulturinstitusjonene må i større grad utnytte publikumspotensialet som finnes i alle lag av befolkningen, både med tanke på økt publikumstilfang og for å opprettholde legitimitet. Akershus fylkeskommune stiller krav til at de regionalt finansierte aktørene jobber strategisk med publikumsutvikling, og har etablert en egen tilskuddsordning for dette, men ser at det fortsatt finnes et betydelig forbedringspotensial.

Vi ser at besøkstallene er høyere ved lokal forankring. Det er derfor av betydning at det i regionen ikke bare er programmerende scener som henter produksjoner fra andre, men det er også en betydelig gevinst med samarbeid mellom profesjonelle og amatører/semi-amatører for å sikre lokal forankring. Akershus fylke har landet største amatørteatermiljø, og et samspill med dette miljøet vil gi et bedre publikumsgrunnlag.

Vi viser også til mulighetsrommet i videre utvikling av fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør. Fylkeskommunen har god kjennskap til sin region, og er godt plassert på en måte

som kunne gjøre det mulig å være en medspiller for eksempel ved turneer, blant annet gjennom kontakten med kommuner som har kulturhus.

Hvilke tiltak må til for at disse utfordringene kan løses?

Mer samarbeid mellom forvaltningsnivåene om virkemiddelforvaltningen vil styrke kulturfeltets muligheter. Ressursene kan antakelig utnyttes på en langt bedre måte enn praksis er i dag. Kulturen går trolig glipp av gode utviklingsmuligheter som ligger i økt samspill med andre aktører og med andre samfunnsområder i fylkeskommuner og kommuner.

I Telemarksforsknings rapport *Scenens kunst* blir det i kap. 5.2 vist til at et større ansvar for finansiering fra fylkene vil få konsekvenser for scenekunstheltet. Etter vår vurdering bør man legge opp til en strategi for scenekunstheltet som tar høyde for endringer, og som utvikler seg i takt med endringer i de betingelsene som blir lagt gjennom strukturene i forvaltningen.

Avslutningsvis vil vi peke på at når statlige midler og ansvar skal desentraliseres, er det viktig at dette gjennomføres på en måte som gir scenekunstheltet trygge og gode rammebetingelser og ivaretar feltets kunstneriske autonomi. Kulturmeldingen drøfter i liten grad hvordan samspillet mellom forvaltningsnivåene skal skje fremover, og hvilken rolle departement og fylkeskommuner skal ha. Dette fører til usikkerhet i hele kulturfeltet, der mange aktører vegrer seg for endringer de ikke vet nok om. For å sikre en god utvikling av scenekunstheltet, anbefaler vi at det tas hensyn til dette, ikke minst når man fastsetter hvilken periode strategien skal gjelde for.

Christian Hintze Holm
fylkesdirektør, avdeling for
kultur, frivillighet og folkehelse

Heidi Hovemoen
seksjonsleder, kulturseksjonen

Dokumentet er elektronisk godkjent.